

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. IV. An Pelagiani veram Christi gratiam quæ facit velle & operari,
tandem aliquando admiserint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere quæ iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium quo non committantur, anathema sit.

38. Objicies tertio: D. Augustinus subtilissimus ac diligentissimus hæresis Pelagianæ indagator, libro de gratia Christi cap. 30. affirmat se nusquam in scriptis Pelagij & Celestij, gratiam quâ justificamur, & quâ charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, potuisse invenire: Ergo Pelagiani habitualis gratiæ dona non admiserunt.

Respondeo Augustinum non dicere absolute quod in scriptis Pelagij & Celestij gratiam illam quâ justificamur &c. invenire non potuerit, sed addere, *quemadmodum constenda est*: quia gratia habitualis, & habitus infusi qui ab ipsa dimanant, admitti debent, non solum ad sanctificandam, mundandam, & ornandam animam, sed etiam ad influendum unâ cum ejus potentiis in actus supernaturales; ob quem usum Pelagius, ut supra annotavimus, talia dona non admisit.

ARTICVLVS IV.

An Pelagiani veram Christi gratiam, quæ facit velle & operari, tandem aliquando admiserint?

39. **A**ffirmat Jansenius lib. 6. de hæresi Pelagianâ cap. 1. & sequentibus; atque hunc dicit fuisse quartum & ultimum hæresis Pelagianæ statum, cœpisseque postquam Zozimus Papa, strenuissimè cooperantibus Africanorum Episcoporum litteris & Conciliis, hæresim Pelagianam solemniter damnavit: nam cùm antea Pelagiani veram Christi gratiam, quæ facit nos velle & operari, respuerent, damnatione illâ oppressi, talem gratiam admittere coacti sunt. Verùm eam dupliciter alterarunt & corruerunt: Primò quia dixerunt talem gratiam non dari gratis, sed ex merito; ac proinde non esse gratiam, quia, ut ait D. Apostolus Rom. 11. *Si gratia, jam non ex operibus*, alioqui gratia non est gratia: hæc autem merita illam præcedentia dicebant esse cupiditatem boni, id est, primam bonam voluntatem credendi & convertendi se ad Deum, sive bene vivendi; idque affirmabant, ne alioquin invito & reluctanti homini diceretur immitti divinitus cupiditas boni, si videlicet nondum volenti daretur gratia quâ veller. Secundò quia docuerunt veram illam gratiam, licet ad adipiscendam perfectionem & salutem utilis sit, non tamen simpliciter esse necessariam, sed tantùm ut facilius obtineatur.

40. Primum probat Jansenius ex celebri D. Augustini testimonio, desumpto ex libro de gratia Christi, quem post damnatam hæresim Pelagij prius ab Innocentio I. deinde à Zozimo, S. Doctor conscripsit, ut ipse ait libro 2. Retract. cap. 50. Nam cap. 23. hujus libri hæc verba Pelagij refert Augustinus: *Qui currit ad Deum, & à Deo se regi cupit, id est voluntatem suam ex ejus voluntate suspendit; qui ei adharendo jugiter, unus secundum Apostolum cum eo fit spiritus, non hoc nisi de arbitrij efficit voluntate, quâ qui bene utitur, ita se, inquit, totum tradit Deo. omnemque suam mortificat voluntatem, ut cum Apostolo possit dicere: Vivo ego, jam non ego, vivit autem in me Christus; ponitque cor suum in manu Dei, ut illud quò voluerit Deus ipsi declinet.* Quibus

A Pelagij verbis subjungit S. Augustinus: *Magnum profecto adiutorium divina gratia, ut cor nostrum quò voluerit Deus ipse declinet. Sed hoc tam magnum adiutorium, sicut iste despexit, tunc meremur, cùm sine ullo adiutorio non nisi de arbitrij libertate ad Dominum currimus, ab eo nos regi cupimus, voluntatem nostram ex ejus voluntate suspendimus, eique adharendo jugiter, unus cum illo efficiamur spiritus. Hæc scilicet tam ingentia bona non nisi arbitrij secundum istum efficiamus libertate, ut his præcedentibus meritis sic ejus gratiam consequamur, ut cor nostrum quò voluerit Deus ipse declinet.*

B Alterum colligit Jansenius ex eodem S. Doctore serm. 11. de verbis Apostoli cap. 11. ubi hæc scribit: *Non sicut quidam dicere cœperunt, coarctati sunt aliquando gratiam consieri, & benedicimus Deum, quia vel hoc aliquando dixerunt: accedendo enim proficere poterunt, & ad id quod verè rectum est pervenire. Jam verò dicunt adiutricem esse gratiam Dei ad facilius faciendum. Ista sunt verba eorum: Ad hoc dedit, inquit, Deus gratiam suam hominibus, ut quod facere jubentur per liberum arbitrium, facilius implere possint per gratiam. Volo facilius, remodifficilius; tamen & remoitur: jumento facilius, pedibus difficilioribus; sed tamen & pedibus pervenitur. Non est sic &c.*

C Adducit etiam versus D. Prosperi in carmine de ingratis, ubi de Pelagianis canit:

*Sic vitam æternam acquiri potuisse, vacante
Hac ope, quæ legem supereminet: ut sine lege
Ex naturali potuit virtute capepsi?
Nunc autem studiis vergentibus in mala multa,
Crevisse auxilium: non quo cessante, salutem
Non cuperet per difficiles natura labores:
Sed quo conatus operum, affectusque juvante,
Proposita citius ferret mens libera palmam.*

Quibus versibus aperte declarat Pelagianos existimasse, corruptâ nunc per peccandi consuetudinem naturâ, nos egere quidem ad bene vivendum quotidianò gratiæ auxilio, à lege & doctrina distincto, illud tamen solum ad facilius operandum requiri. Unde Augustinus libro de hæresibus, hæresi 88. Pelagianorum hæresim describens, ait: *Denique Pelagius à fratribus increpatus, quod nihil tribueret adiutorio gratiæ Dei ad ejus mandata faciendâ, correptioni eorum eatenus cessit, ut non eam libero arbitrio præponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, ut quæ facere per liberum jubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam.*

E Nihilominus dicendum existimo, his quidem testimoniis manifestè probari, Pelagianos post damnatam ipsorum hæresim sub Zozimo Papa, cœpisse defletere ad Semipelagianismum, & docere gratiam ex meritis bonæ voluntatis dari, eamque solum ad facilius operandum requiri; non tamen probari tunc eos veram Christi gratiam, quæ facit nos velle & operari, admisisse. Primum liquet ex testimoniis adductis. Secundum verò probatur ex D. Augustino libro de gratia Christi, quem, ut supra annotavimus, post damnatam hæresim Pelagij à Zozimo Papa edidit: nam postquam cap. 23. retulit verba supra dicta Pelagij, quibus auxilium efficax ad volendum & agendum admittere videbatur, & postquam subdidit: *Magnum profecto adiutorium divina gratia, ut cor nostrum quò voluerit Deus ipse declinet:* deinde capitibus sequentibus aperte

declarat, Pelagium in suo semper errore perstitisse, & his non obstantibus, gratiam quæ facit velle & operari semper negasse. Patet hoc primo ex cap. 25. hujus libri, ubi sic ait: *Desinat Pelagius & seipsum & alios fallere, contra Dei gratiam disputando. Desinat dicere quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat; quod verò bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est. Desinat, inquam, ista dicere: non solum enim Deus posse nostrum donavit atque adjuvat: sed etiam velle & operari operatur in nobis. Et infra: Quomodo dicit Pelagius, quod bene loqui possumus, Dei est; quod bene loquimur, nostrum est? cum dicat Dominus: Spiritus Patris vestri est qui loquitur in vobis. Neque enim ait, non vos estis qui dedistis vobis bene posse loqui, sed ait qui loquitur in vobis, non significans possibilitatis profectum, sed exprimens cooperationis effectum. Quomodo dicit liberi arbitrij elatus assertor, quod possumus bene cogitare, Dei est, quod autem bene cogitamus, nostrum est? Cui respondet humilis gratia predicator: Non quia idonei sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobismetipsis, sufficientia nostra ex Deo est. Non enim ait posse cogitare, sed cogitare.*

44. Idem constat ex capite 31. ejusdem libri, ubi de Pelagio sic ait: *Manifestum est eum dicere, gratiam secundum merita nostra dari; quamlibet eam, vel qualemlibet significet, quam tamen aperte non exprimit. His enim verbis quamlibet vel qualemlibet, declarat Augustinus, Pelagium non aperte significasse, quamnam esset illa gratia, quam dicebat secundum merita nostra dari. Unde cap. 34. dicit quod nullibi potuit reperire hanc eum gratiam confiteri, quâ non solum possibilitas naturalis voluntatis & actionis, sed ipsa etiam voluntas (id est volitio) & actio, subministratione Sancti Spiritus adjuvatur. Et cap. 41. asserit quod Pelagius ab illo suo manifestissimo dogmate non recedit omnino, ubi tria illa constituit, possibilitatem, voluntatem, actionem, & solam possibilitatem dicit divino semper adjuvari auxilio, voluntatem verò & actionem, nullo Dei adjutorio existimat indigere. Denique, ut supra vidimus, idem S. Doctor cap. 47. ejusdem libri, totam inter ipsum & Pelagium de auxilio gratiæ controversiam ad hoc reducit, ut Pelagius non solum possibilitatis, sed etiam voluntatis & actionis auxilium confiteatur; & subdit, quod si tale auxilium vellet admittere, nihil de adjutorio gratiæ Dei, quantum arbitror, inter nos controversia relinqueretur. Quod certè non debuisset dicere Augustinus, si Pelagius eo tempore gratiam efficacem, quæ dat velle & operari, ut datam ex meritis, & ad perfectionem & salutem adipiscendam utilem, non tamen necessariam, admisisset: sed potius asserere debuisset, quod si ille talem gratiam ut purè gratuitam, & ad volendum & operandum simpliciter necessariam, vellet concedere, nulla inter ipsos esset de gratia Christi contentio.*

45. Hæc magis declarari & illustrari possunt ex libro de hæresibus, quem postremum, vel inter postremos, D. Augustinus conscripsit, ut notant Lovanienses in censura ejusdem libri, initio, & testatur Isidorus libro de viris illustribus cap. 9. ubi addit Augustinum morte præventum, librum illum imperfectum reliquisse. Id etiam constat ex Epistola ipsiusmet Augustini, eidem libro præfixa, quâ disertè affirmat, se illum scri-

Tom. IV.

A pisse post libros Retractionum. In hoc ergo libro S. Doctor hæresi 88. Pelagianam hæresim desctibens, affirmat Pelagianos, quicquid dissimulaverint, & sententiam mutasse vili fuerint, semper in eo perstitisse, quod adjutorium gratiæ ad bene operandum, & peccata vitanda, in lege & doctrina constituerint. Verba ejus sunt: *Illam Dei gratiam, sine qua nihil boni possumus facere, non esse dicunt (Pelagiani) nisi in libero arbitrio; quod nullis suis precedentibus meritis ab illo accepit nostra natura, ad hoc tantum existimantes ipsum adjuvantem per suam legem atque doctrinam, ut discamus quæ facere & quæ sperare debeamus: non autem ad hoc per donum Spiritus Sancti, ut quæ didicerimus esse faciendâ faciamus: ac per hoc divinius nobis dari scientiam consentiunt, quâ ignorantia pellitur; charitatem autem dari negant, quâ piè vivitur; ut scilicet cum sit Dei donum scientia quæ sine charitate infat, non sit Dei donum ipsa charitas, quæ ut scientia non infat, edificat. Hæc Augustinus, quibus perspicue testatur, Pelagium, ejusque asselas, etiam tunc cum hæc scriberet, subindeque multo tempore post damnatam à Zozimo Papa hæresim Pelagianam, non admisisse nisi illud genus gratiæ, quod confert ad sciendum quæ faciendâ sunt, adeoque se tenet solum ex parte intellectus; non autem illud quod se tenet ex parte voluntatis, facitque nos velle & operari. Certè injuriosè & calumniosè Pelagianos tractasset Augustinus, si quamvis illi sententiam mutassent, & veram Christi gratiam, quæ facit nos velle & operari, tandem agnovissent, perstitisset nihilominus ipse usque ad extremum vitæ in illis accusandis, quod gratiam tantum admitterent, quâ scire valeamus, non autem veram Christi gratiam, quâ velimus & faciamus. Unde Janenius valde hallucinatur, cum asserit Pelagianos, post damnatam à Zozimo Papa ipsorum hæresim, veram Christi gratiam, quæ facit velle & operari, cepisse admittere, cum modis tamen seu corruptelis supra explicatis, huncque fuisse quantum & ultimum hæresis Pelagianæ statum: hanc siquidem gratiam Pelagius semper negavit; quia nunquam intelligere valuit, quomodo arbitrij nostri libertas cum ea possit consistere: Hoc enim (inquit Augustinus) intellectu penetrare pauci valent.*

Sed dices: quamnam ergo est gratia illa, quam Pelagiani tunc admisserunt & modis prædictis adulterarunt, dicentes eam dari ex meritis, & solum ad faciendâ agendum requiri?

Respondeo auxilium illud, quod tunc Pelagiani admisserunt, esse aliquid præter legem, & communem notitiam mandatorum, nimirum specialem illuminationem, habeam per Spiritum Sancti revelationem, & se tenentem etiam ex parte potentiae, & non solum ex parte objecti; id est auxiliū elevans intellectum ad melius percipiendum legem, & doctrinam à Spiritu Sancto revelatam. Ita colligitur ex Augustino, libro sæpe citato de gratia Christi, quem post damnatam à Zozimo Papa Pelagij hæresim, contra Pelagium & Celestium edidit: nam cap. 7. ubi retulit verba Pelagij dicentis: *Deus gratia sua auxilium subministrat, ut quod per liberum homines facere jubentur arbitriū, facilius possint implere per gratiam;* subdit de eodē Pelagio: *Et tanquam explicaturus quam dicat gratiam, adjunxit dicens: Quam nos non ut tu putas, in lege tantummodo, sed & in Dei est adjutorio confitemur. Ubi aliquod adjutorij videtur ponere præ-*

B ij

Libro 2.
contra
hæreses
Pelagianas
cap. 84.
46.

ter legem, seu cognitionem mandatorum Dei, quod dicit ad faciilius dari. Sed quod, & quale illud sit, patet ex verbis quæ Augustinus subiungit: *Quis non desideret ut ostendat quam vult intelligi gratiam? hoc enim maxime de illo expectare debemus, ut dicat hoc quod dicit, non in legetantummodo se gratiam confiteri; sed nobis hac expectatione suspensis, quid addiderit inimicini: adjuvat enim nos, inquit, Deus, per doctrinam & revelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit; dum nobis, ne presentibus occupemur, futura demonstrat; dum diaboli pandit insidias; dum nos multiformi & ineffabili dono gratia celestis illuminat. Ecce quomodo Pelagius gratiam internæ illuminationis agnovit, non ut simpliciter & absolute necessariam ad implenda legis præcepta, sed ut utilem ad melius & faciilius ea servanda.*

47. Dices: Gratia illuminationis reducitur ad legem & doctrinam, ut supra ex Augustino ostendimus: Sed gratia illa, quam Pelagius post damnatam suam hæresim à Zozimo Papa admisit, non reducitur ad legem & doctrinam, cum Augustinus supra adductus eam appelleret, *Magnum adiutorium divina gratia*, & dicat benedicendum esse Deum, quod Pelagiani talem gratiam tandem aliquando admiserint: Ergo aliam gratiam, diversam à gratia illuminationis, Pelagius admisit.

Respondeo duplicem esse gratiam illuminationis; unam quæ se tenet ex parte objecti, & ad sufficientem ejus propositionem seu applicationem pertinet, quam Pelagius, etiam antequam à Zozimo Papa damnaretur, admisit: alteram se tenentem ex parte potentiae, seu intellectus, per quam roboratur & elevatur ad assentiendum objecto tali modo proposito; & hanc admisit Pelagius solum postquam ejus hæresis à Zozimo Papa damnata fuit: hæc verò gratia, cum potentiam roborat & confortat, non pertinet ad legem, quæ habet solum objectum manifestare & proponere, subindeque ab Augustino, *Magnum gratia adiutorium* appellatur.

ARTICVLVS V.

Qui fuerint Pelagianorum errores circa liberum arbitrium?

Explicatis Pelagianorum dogmatibus circa divinæ gratiæ necessitatem, & efficaciam, superest ut qui fuerint ipsorum errores circa libertatem arbitrii, breviter declaremus.

48. Primus est, quod existimarent tantas esse vires naturales liberi arbitrii, ut sine auxilio gratiæ, illud roborantis & applicantis, legem implere, & salutem æternam consequi posset. Hic error constat ex dictis supra art. 2. de primo & secundo statu hæresis Pelagianæ, & refertur ac refellitur ab Augustino Epist. 89. ubi de Pelagianis sic ait: *Illud quod dicunt, sufficere homini liberum arbitrium ad dominica præcepta implenda, etiam si Dei gratia, & Spiritus Sancti dono ad opera bona non adjuvetur, omnino anathematizandum est, & omnibus execrationibus detestandum. Unde Patres Concilij Carthaginensis apud eundem Augustinum Epistolâ 90. sic de illo errore pronuntiant: Quicumque dogmatizat, & affirmat humanam sibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda, sufficere posse naturam, anathema sit.*

A Secundus est, quod affirmarent libertatem arbitrii stare non posse cum necessitate & efficacia auxiliorum gratiæ Dei. Dicebant enim apud D. Hieronymum in Epistola ad Ctesiphontem: *Non est liberum arbitrium, si Dei indiger auxilio. Quem errorem egregie refellit D. Augustinus variis in locis, præsertim lib. de spirit. & litt. cap. 26. ubi sic habet: Liberum ergo arbitrium evacuat per gratiam? absit: sed magis liberum arbitrium statuimus. Sicut enim lex per fidem, sic liberum arbitrium per gratiam non evacuat, sed statuitur: neque enim lex impletur, nisi libero arbitrio; sed per legem cognitio peccati, per fidem imperatio gratia contra peccatum, per gratiam sanatio anime à vitio peccati, per anime sanitatem libertas arbitrii, per liberum arbitrium iustitia dilectio, per iustitia dilectionem legis operatio. Ac per hoc sicut lex non evacuat, sed statuitur per fidem, quia fides imperat gratiam, quæ lex impletur: ita liberum arbitrium non evacuat per gratiam, sed statuitur, quia gratia sanat voluntatem, quæ iustitia liberè diligitur. Et Epist. 88. ait: Voluntas tantò est liberior, quanto sanior; tantò autem sanior, quanto divine misericordia gratiaque subiectione. Similia habet D. Prosper scribens contra Semipelagianos, nam in libro contra Collatorem capite 38. hæc scribit: Non conturbat nos superbientium inepta querimonia, quæ liberum arbitrium causantur auferri, si & principia, & profectus, & perseverantia in bonis usque in finem, Dei dona esse dicantur: quoniam operationes divina gratia, stabilimenta sunt voluntatis humanae. Et in resp. ad capita Gallorum: Gratia (inquit) non abolet, sed adoleat liberum arbitrium. Quibus verbis gratiam non solum ut libertatis amicam, sed etiam ut ejus nutricem & parentem nobis exhibet: unde in carmine de ingratis, sic in eos invehitur.*

*Hic vanam insano proferis corde querelam:
Omne opus arbitrii sublatum vociferantes,
Currere currentium, si non & velle volentem est, &c.*

Et infra.

*Hoc itaque arbitrium cum sanat gratia, tolli
Dicitis, & perimi vitâ aspirante putatis, &c.*

D In eundem errorem impigisse monachos Adrumetini Monasterij in Africa, notat Jansenius lib. 5. de hæresi Pelagiana cap. 24. *Illud tamen (inquit) inter utroque (Adrumetinos & Pelagianos) discrimen fuit, quod Pelagiani, ne libertas tolleretur, talem gratiam sustulere: Adrumetini, ut salva maneret talis gratia, libertatem. Nempe quia illi hæretici erant, inimici Crucis Christi: isti Catholici, qui quodlibet sibi tolli malent, quam gratiam Dei. Sed in hoc haud dubiè hic Author hallucinatus est: tam bene enim hæretici sunt, qui libertatem negant, ut gratiam servant, quam qui gratiam negant, ut libertatem astruant; nec minus Ecclesia ut hæreticos proscripsit Lutheranos, Calvinistas, & cæteros, qui prætextu gratiæ commendandæ libertatem homini abstulerunt, quam Pelagianos, qui prætextu servandæ libertatis efficaciam gratiæ evacuarunt. Unde reâ Tullianus dixit, semper Christum inter duos hæreticos crucifigi, & veritatem inter duos extremos pendere errores, uti Christum inter duos latrones.*

E Tertius error Pelagianorum erat, quod existimabant voluntatem hominis lapsi esse in perfectò æquilibrio, sicut erat in statu innocentiae, & æquè pronam in bonum ac in malum; subindeque dicebant liberum arbitrium non fuisse læ-